

ประวัติภาพยนตร์ไทย

อ้างอิงจากตำราวิชา ภาพยนตร์ไทย

โดย.....ดร.พงศวีร์ สุภานนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ประวัติภาพยนตร์ไทย

ภาพยนตร์เป็นสื่อให้ความบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน การเริ่มต้นและเติบโตของภาพยนตร์ในเมืองไทย ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะคู่ขนานกับการเริ่มต้นและเติบโตของภาพยนตร์ในส่วนต่าง ๆ ของโลก การสร้างภาพยนตร์ในประเทศไทยก็เริ่มต้น และพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงภาพยนตร์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยจัดกลุ่มตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของสังคมไทย ซึ่งสามารถสรุปพัฒนาการของภาพยนตร์ไทยแต่ละยุค ดังนี้

1.1 ภาพยนตร์กับการเข้ามาในประเทศไทย

ก่อนที่จะกล่าวถึงภาพยนตร์เข้ามาในประเทศไทย ขอย้อนกลับไปปีพุทธศักราช 2432 ในสมัยที่โทมัส แอลวา เอดิสัน (Thomas Alva Edison) และวิลเลียม เคนเนดี้ ดิกสัน (William Kenady Dickson) ได้ผลิตอุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่มีขนาดตู้ความสูงโดยประมาณ 4 ฟุต ใช้สำหรับส่องดูภาพเคลื่อนไหวในลักษณะถ้ามอง ซึ่งจำกัดดูได้เพียงทีละคนผ่านช่องเล็ก ๆ อุปกรณ์ดังกล่าวเรียกว่า คิเนโตสโคป (Kinetoscope) ภายในบรรจุด้วยฟิล์มภาพยนตร์ที่ถูกบันทึกด้วยกล้องคิเนโตกราฟ (Kinetograph) ที่เอดิสันประดิษฐ์ขึ้นเองด้วยเช่นกัน ฟิล์มยาวประมาณ 50 ฟุตวางพาดไปมา เคลื่อนที่เป็นวงรอบ ผ่านช่องที่มีแว่นขยายกับหลอดไฟฟ้าด้วยความเร็ว 48 ภาพต่อวินาที ต่อมาลดลงเหลือ 16 ภาพต่อวินาที โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เป็นคนไทยพระองค์แรกที่ได้ชมภาพยนตร์ดังกล่าว ซึ่งประเทศสิงคโปร์ซึ่งมีผู้นำมาถวายให้ทอดพระเนตรเมื่อคราวเสด็จประพาสสิงคโปร์และชวา ในปีพุทธศักราช 2439

ต่อมาหลุยส์ ลูมิเอร์ (Louis Lumiere) และ โอกุส ลูมิเอร์ (August Lumiere) พี่น้องตระกูลลูมิเอร์ (Lumiere) ชาวฝรั่งเศสได้พัฒนาภาพยนต์ถ้ามองของเอดิสันให้มีความทันสมัยมากขึ้น จนกระทั่งประสบผลสำเร็จ เครื่องฉายภาพยนต์ของพวกเขาสามารถดูพร้อมกันได้หลายคน และสามารถฉายขึ้นบนจอขนาดใหญ่ได้ ซึ่งได้ตั้งชื่ออุปกรณ์ดังกล่าวนี้ว่า "ซีเนมาโตกราฟ" (Cinematograph) ให้สามารถฉายขึ้นจอขนาดใหญ่ และดูได้พร้อมกันหลายคน โดยสองพี่น้องได้นำมาออกฉายครั้งแรกที่ขึ้นใต้ดินร้านกาแฟในตัวเมืองปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พุทธศักราช 2438 ดังนั้นจึงถือเป็นวันกำเนิดภาพยนตร์โลก โดยมีสองพี่น้องตระกูลลูมิ

แอร์ เป็นบิดาแห่งวงการภาพยนตร์ ซึ่งนับตั้งแต่นั้นมาพวกเขาได้นำภาพยนตร์ออกฉายตามเมืองต่าง ๆ ทั่วโลก จึงทำให้ผู้คนต่างรู้จักคำว่า ซีเนมา (Cinema) มาใช้เป็นชื่อเรียกเกี่ยวกับภาพยนตร์ จนถึงปัจจุบัน

ในเวลาต่อมา หลังจากนั้น ภาพยนตร์ได้แพร่หลายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เกิดอุตสาหกรรมการผลิตจำหน่ายและบริการฉายภาพยนตร์ขนาดใหญ่หลายแห่ง ทั้งในอังกฤษ ฝรั่งเศสและอเมริกา ภาพยนตร์ได้กลายเป็นสื่อถ่ายทอด เหตุการณ์ ศิลปะการบันเทิงและวรรณกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางตลอดมา

1.2 พัฒนาการภาพยนตร์ไทย

ภาพยนตร์ไทยมีความเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ทั้งในและต่างประเทศมาทุกยุคทุกสมัย ซึ่งสามารถสรุปพัฒนาการของภาพยนตร์ไทยตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของสังคมไทยแต่ละยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 ภาพยนตร์ยุคแรกเริ่ม (2440 – 2469)

จุดเริ่มต้นภาพยนตร์กับคนไทย เกิดขึ้น เมื่อปีพุทธศักราช 2440 นายเอส.จี. มาร์คอฟสกี (S.G. Marchovsky) นักฉายภาพยนตร์เร่เดินทางเข้ามาประเทศไทย นำภาพยนตร์ของพี่น้องตระกูลลูมิแอร์มาฉายสู่สาธารณชนเก็บค่าเข้าชมจากคนไทยเป็นครั้งแรก ซึ่งสมัยนั้นประเทศไทยยังไม่มีโรงภาพยนตร์ จึงได้ติดต่อไปฉายที่โรงละครหม่อมเจ้าอลังการกรุงเทพมหานคร ถือเป็นกิจการฉายภาพยนตร์ครั้งแรกของประเทศไทยและเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนไทยได้รู้จักกับเครื่องเล่นชนิดใหม่ที่เรียกว่า ภาพยนตร์ ซึ่งหลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นต้นมาทำให้มีพ่อค้าเร่จากต่างประเทศนำภาพยนตร์เข้าฉายในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้คนไทยได้ชมภาพยนตร์เพิ่มมากขึ้นควบคู่กับมหรสพเก่าแก่อย่างหนังตะลุง ลิเก ลำตัด ไปพร้อม ๆ กัน

เดิมทีแม้ว่าประเทศไทยจะมีภาพยนตร์เข้ามาฉายแล้วอยู่เรื่อย ๆ แล้ว แต่การสถานที่ฉายส่วนใหญ่เป็นการฉายในโรงละครซึ่งมีเสาไม้ใหญ่บังการชม ทำให้ผู้นั่งชมเดือดร้อน หรือไม่ก็สร้างโรงภาพยนตร์ชั่วคราวเป็นโรงกระโจม เท่านั้น เมื่อเสร็จสิ้นการฉายของพ่อค้าแต่ละรายก็จะทำการรื้อออก และเมื่อธุรกิจบันเทิงนี้ได้รับความนิยมก็เปลี่ยนจากการสร้างกระโจมมาเป็นใช้โรงฉายแบบถาวรมีหลังคาล้อมรั้วสังกะสี โดยผู้สร้างคือคณะฉายภาพยนตร์ญี่ปุ่น มีนายแพทย์มินาติ (Dr. Mitane) เป็นผู้ดูแลกิจการและได้รับตราแผ่นดินพุทธศักราช 2453 จึงได้ชื่อว่าเป็นโรงภาพยนตร์ญี่ปุ่นหลวง และมีการปรับปรุงกิจการอีกครั้งปีพุทธศักราช ซึ่งภาพยนตร์ที่นำมาฉาย

เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์สู้รบกันระหว่างสองประเทศมหาอำนาจรัสเซียกับญี่ปุ่นทำการเปิดฉายภาพยนตร์ประจำ ซึ่งโรงภาพยนตร์ถาวรนั้นถูกสร้างขึ้นบริเวณย่านถนนเจริญกรุง หลังวัดตึกถือเป็นโรงภาพยนตร์ถาวรแห่งแรกของประเทศไทย และด้วยความที่เป็นโรงภาพยนตร์ถาวรจึงทำให้พฤติกรรมรับชมภาพยนตร์ของคนไทยเปลี่ยนไป คนไทยได้มีโอกาสได้รับชมภาพยนตร์ร่วมกันทุกคืน และนับตั้งแต่นั้นมา ทำให้เริ่มมีกลุ่มคนไทย พ่อค้าชาวจีนที่ทำธุรกิจในประเทศไทยเริ่มหันมาสนใจกับการทำธุรกิจนำภาพยนตร์ต่างประเทศเข้ามาฉาย ในขณะที่เวลานี้มีการสร้างโรงภาพยนตร์ถาวรตามมาอีกหลายแห่ง

ปีพุทธศักราช 2465 รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีกลุ่มคณะฝรั่งชาวอเมริกันนำโดยนายเฮนรี แมคเร (Henry MacRae) จากบริษัทยูนิเวอร์แซล ได้เดินทางมาประเทศไทยและติดต่อเจรจาขออนุญาตจากรัฐบาลไทยมาถ่ายทำภาพยนตร์ไทยเรื่อง นางสาวสุวรรณ (Suvarna of Siam) ซึ่งได้รับการอนุญาตให้มีการถ่ายทำ โดยได้รับความช่วยเหลือจากกรมมหาดหลวงและกรมรถไฟหลวง มีการคัดเลือกนักแสดงไทยทั้งหมด ผู้ที่สวมบทบาทเป็นพระเอกคือขุนรามภรตศาสตร์ ส่วนนางเอกคือ นางสาวเสงี่ยม นาวิเสถียร และผู้ที่สวมบทบาทเป็นผู้ร้ายของเรื่อง คือ หลวงภรตกรรมโกศล ดังนั้นจึงถือได้ว่าทั้งสามคนได้รับการขนานนามให้เป็นนักแสดงกลุ่มแรกของประเทศไทย (พระเอก นางเอก และผู้ร้าย คนแรกของประเทศไทย) ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนางสาวสุวรรณออกฉายเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พุทธศักราช 2466 ประสบผลสำเร็จเกินความคาดหมาย เนื่องจากเป็นสิ่งบันเทิงชิ้นใหม่ที่คนไทยได้เข้าไปสัมผัสอย่างจริงจัง ท่ามกลางความตื่นเต็นของคนไทยที่มีภาพยนตร์เป็นของตนเอง ดังนั้นจึงถือได้ว่าภาพยนตร์เรื่องนางสาวสุวรรณ เป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกของประเทศ

ยุคที่ 2 ภาพยนตร์ไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 (2470 – 2487)

นับตั้งแต่ที่ภาพยนตร์ไทยเรื่องนางสาวสุวรรณออกฉาย ทำให้คนไทยเริ่มสนใจภาพยนตร์และเริ่มมีแนวคิดในการรวมตัวเพื่อผลิตภาพยนตร์กัน ในขณะเดียวกันในช่วงเวลานั้นบริษัทกรุงเทพภาพยนตร์ได้ประกาศสร้างภาพยนตร์ไทยเรื่องโชคสองชั้น ประกอบด้วยทีมงานดังต่อไปนี้ นายมานพ ประภารักษ์ สวมบทบาทเป็นพระเอก หม่อมหลวงสุดจิตร์ อิศรางกูร สวมบทบาทเป็นนางเอก สำหรับตัวร้ายมีหลวงภรตกรรมโกศล ที่เคยสวมบทบาทเดียวกันนี้จากภาพยนตร์นางสาวสุวรรณมาร่วมแสดงบทรื้ออีกครั้ง มีหลวงกลการเจนจิต เป็นผู้ถ่ายภาพ หลวงบุญมมานพพานิช เป็นผู้เขียนบทวางโครงเรื่อง และมีหลวงอนุรักษ์รถการ รับหน้าที่กำกับภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวออกฉายสู่สาธารณชนเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พุทธศักราช 2470 กระแสการตอบรับจากคนไทยที่รับชมภาพยนตร์เรื่องนี้ และมีจำนวนมากกว่าภาพยนตร์

เรื่องนางสาวสุวรรณนับว่าเป็นภาพยนตร์เรื่องแรก ที่มีมหาชนไปดูกันมากที่สุด ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องโชคสองชั้นจึงถือได้ว่าเป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกของประเทศไทยโดยฝีมือของคนไทย

ในเวลาต่อมามีกลุ่มคนไทยอีกกลุ่มหนึ่ง ได้จัดตั้งบริษัทถ่ายภาพยนตร์ไทย สร้างภาพยนตร์เรื่อง ไม่คิดเลย ออกฉายในเดือนกันยายน พุทธศักราช 2470 และประสบผลสำเร็จเช่นเดียวกัน หลังจากนั้นทำให้ทั้งสองบริษัทคือ บริษัทกรุงเทพภาพยนตร์ กับ บริษัทถ่ายภาพยนตร์ไทยได้พยายามสร้างภาพยนตร์อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันเริ่มมีผู้สร้างภาพยนตร์รายใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา อย่างไรก็ตามภาพยนตร์ไทยทั้งสองเรื่อง ทั้งโชคสองชั้น และไม่คิดเลย ต่างก็ยังคงเป็นภาพยนตร์เจี๊ยะบีที่ประสบผลสำเร็จในช่วงเวลานั้น

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2470 วงการฮอลลีวู้ด ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มนำเทคโนโลยีการผลิตภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม (Sound on film) หรือภาพยนตร์พูดได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มคนไทย นำโดย พี่น้องตระกูลสุวัต มีแนวความคิดที่จะผลิตภาพยนตร์ไทยในรูปแบบที่พูดได้ เหมือนกับชาวต่างชาติ ซึ่งถ่ายทำอยู่ในรูปแบบของภาพยนตร์ข่าวนำเสนอการเสด็จนิวัตพระนครของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พุทธศักราช 2474 และได้้นำภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวออกฉายเดือนธันวาคมในปีเดียวกัน ได้รับความชื่นชมถึงความแปลกใหม่ของวงการภาพยนตร์ไทยในช่วงเวลานั้น ดังนั้นถือได้ว่า ภาพยนตร์ข่าวเรื่องดังกล่าว เป็นภาพยนตร์เสียงเรื่องแรกของประเทศไทย

อย่างไรก็ตามภาพยนตร์เสียงเรื่องแรกของประเทศอยู่ในรูปแบบของภาพยนตร์เจี๊ยะบี มิใช่เป็นภาพยนตร์เล่าเรื่องที่ทำให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม พี่น้องตระกูลสุวัต จึงได้จัดตั้งบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุงขึ้น เพื่อสร้างภาพยนตร์ไทย เรื่อง หลงทาง นำแสดงโดย จำรัส สุวคนธ์ และ มานี สุมณญู ดังนั้นจึงถือได้ว่าทั้งสองคนนี้เป็นนักแสดงภาพยนตร์เสียงเรื่องแรกของประเทศไทย ซึ่งทำการออกฉายในเดือนเมษายน พุทธศักราช 2475

ช่วงปีพุทธศักราช 2483 ประเทศยุโรปอยู่ในช่วงภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเกิดภาวะขาดแคลนฟิล์มถ่ายภาพยนตร์ขนาด 35 มิลลิเมตร ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยจึงเปลี่ยนมาใช้ฟิล์มขนาด 16 มิลลิเมตรแทน มีการผลิตภาพยนตร์ไทยออกมาต่อเนื่อง แต่ท้ายสุดวงการภาพยนตร์ไทยในช่วงเวลานั้นต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากกรุงเทพถูกทิ้งระเบิดอย่างหนักตลอดเวลาติดกันนานหลายวัน ทำให้กระแสไฟฟ้าดับอยู่เสมอ โรงภาพยนตร์หลายโรงจึงจำเป็นต้องปิดกิจการชั่วคราว

ยุคที่ 3 ภาพยนตร์ไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (2488 – 2512)

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด ธุรกิจภาพยนตร์ไทยเริ่มหันมาใช้ฟิล์ม 16 มิลลิเมตร

กันมากขึ้น แม้ว่ามาตรฐานไม่เทียบเท่ากับฟิล์มขนาด 35 มิลลิเมตร แต่ฟิล์มขนาด 16 มิลลิเมตร มีต้นทุนต่ำกว่าและสามารถถ่ายทำได้เร็ว เมื่อถ่ายทำเสร็จสามารถนำฟิล์มไปล้างออกฉายได้ทันที รวมถึงต้นทุนการถ่ายทำไม่สูงมากนัก จึงเป็นแรงจูงใจให้เมื่อนักสร้างภาพยนตร์ไทยเกิดขึ้นในฐานะผู้อำนวยการสร้างหรือมือสมัครเล่นหลายราย จึงอาจกล่าวได้ว่าช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2500 – 2512 ปี ถือเป็นช่วงเวลาอันรุ่งเรืองของภาพยนตร์ไทยในระบบ 16 มิลลิเมตร

อย่างไรก็ตามนอกจากในช่วงเวลานั้นวงการภาพยนตร์ไทยถือเป็นยุค 16 มิลลิเมตรแล้วยังถือเป็นยุคของหนังชายยา และหนังเร่ด้วยเช่นกัน เนื่องจากโรงภาพยนตร์ส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงเทพฯ และทุกครั้งที่มีภาพยนตร์ออกฉายไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ไทยหรือต่างประเทศ คนไทยที่อาศัยในกรุงเทพฯ จะมีโอกาสรับชมมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ต่างจังหวัด ดังนั้นแนวคิดการนำภาพยนตร์ออกฉายเคลื่อนที่เผยแพร่ตามท้องถนนบพจึงเกิดขึ้น ซึ่งในระยะแรกเริ่มขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เรียกว่า หน่วยปลุกนิยม เป็นการให้เช่าหนังอาจจะเป็นรถไฟ รถยนต์ เรือ รวมถึงหากอยู่ในพื้นที่กันดารก็จะใช้เกวียน บรรทุกเครื่องใช้เครื่องปั่นไฟ ลำโพง จอภาพยนตร์ เครื่องฉายหนัง ข้าวของ มีวัตถุประสงค์นำภาพยนตร์ไปฉายตามหมู่บ้านในชนบทที่อยู่ห่างไกล พร้อมกับการจำหน่ายสินค้า โดยมีค่าเช่าเชิญที่ว่า ถ้าซื้อของแล้วสามารถเข้าดูภาพยนตร์ฟรี หรือถ้าใครอยากชมภาพยนตร์ฟรีจะต้องซื้อของ

ยุคที่ 4 ภาพยนตร์ไทยกับสถานการณ์ทางการเมืองและสังคมไทย (2513- 2527)

ก่อนที่วงการภาพยนตร์ไทยจะสะท้อนภาพสังคมและการเมืองในช่วงเวลานั้นอย่างชัดเจน มีเหตุการณ์หนึ่งที่สร้างความเศร้าให้กับวงการภาพยนตร์ไทยและคนไทยทั่วประเทศ เมื่อวงการภาพยนตร์ได้สูญเสีย มิตร ชัยบัญชา ระหว่างเข้าฉากแสดงภาพยนตร์เรื่อง อินทรีทอง เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พุทธศักราช 2513 ซึ่งในช่วงเวลานั้นวงการภาพยนตร์ไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบการสร้างภาพยนตร์ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เปลี่ยนจากการสร้างภาพยนตร์ด้วยฟิล์มขนาด 16 มิลลิเมตรในรูปแบบพากย์สด มาเป็นการสร้างภาพยนตร์ด้วยฟิล์มขนาด 35 มิลลิเมตรแทนและบันทึกเสียงในฟิล์มโดยตรง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงระบบการสร้างภาพยนตร์ไทยในช่วงเวลานั้นเป็นผลมาจากของรัฐบาลในการตั้งเงื่อนไขในการส่งเสริมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย

ยุคที่ 5 ภาพยนตร์ไทยกับความบันเทิงที่ลอกเลียนแบบ (2528 – 2539)

ในช่วงต้นของยุคนี้ ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยได้ให้ความสนใจกับ วัลย์รุ่น หรือ เยาวชน ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายใหม่ของวงการภาพยนตร์ไทย ด้วยเหตุนี้จึงมีภาพยนตร์ประเภทวัลย์รุ่นออกฉาย

เป็นจำนวนมาก เช่น ชีมน้อยหน้อยกะล่อนมากหน้อย, ฉลุย, ปลี้ม, บุญชูผู้น่ารัก, กลิ้งไว้ก่อนพ่อ
สอนไว้ ฯลฯ ซึ่งสร้างปรากฏการณ์หลาย ๆ อย่าง

ภาพยนตร์เรื่อง บุญชู กำกับโดย บัณฑิต ฤทธิถกถล สร้างประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยทำ
เงินสูงสุดในช่วงเวลานั้นออกฉายปีพุทธศักราช 2531 และได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่
ภาคแรกจนถึงปัจจุบันเป็นเวลานานร่วม 30 ปีที่มีการสร้างออกมาถึง 10 ตอน และเมื่อนำรายได้
มารวมกันเป็นจำนวนกว่า 100 ล้านบาท กลายเป็นภาพยนตร์หนึ่งในดวงใจของผู้ชมหลาย ๆ คน

และด้วยกระแสการตอบรับของภาพยนตร์เรื่องนี้ จึงทำให้ผู้สร้างรายอื่น ๆ หวังผล
เหมือนกับภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ต่างก็พยายามสร้างภาพยนตร์แนววัยรุ่นออกมา ประกอบกับ
ในช่วงเวลานั้นมีภาพยนตร์เรื่อง บ้านผีปอบ เป็นภาพยนตร์ไทยเกรดบีที่ไม่เน้นคุณภาพงานสร้าง
แต่ไปเน้นความบันเทิงเป็นหลัก ใช้เงินทุนในการผลิตไม่มากแต่สร้างกำไรได้เยอะและเจาะกลุ่ม
ชาวบ้านตามต่างจังหวัดจึงทำให้ภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างมากเช่นเดียวกัน
จนมีการสร้างติดต่อกันมาอย่างยาวนานถึง 10 ภาค อีกทั้งช่วงเวลาดังกล่าววงการภาพยนตร์ไทย
มีภาพยนตร์อีกประเภทถือกำเนิดขึ้น คือ ภาพยนตร์โป๊ ที่นิยมสร้างกันพอสมควร เพราะต้องการ
เจาะกลุ่มเฉพาะผู้ที่รับชมที่บ้านผ่านเครื่องเล่นวีดิโอเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ดังนั้นช่วงกลางของ
ยุคนี้ วงการภาพยนตร์ไทยจึงเต็มไปด้วยภาพยนตร์วัยรุ่น ผี และโป๊ที่หาสาระไม่ได้คุณภาพไม่มี
ส่งผลให้คุณภาพของภาพยนตร์ไทยในช่วงเวลานั้นลดลงไปอย่างน่าใจหาย

อย่างไรก็ตามช่วงปลายของยุคนี้ วงการภาพยนตร์เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เมื่อ
ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยได้สังเกตเห็นปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น จึงได้ปรับปรุงคุณภาพงานสร้างให้เท่า
เทียมกับมาตรฐานระดับสากลทั่วโลก โดยเฉพาะปีพุทธศักราช 2537 มีการปรับปรุงโรง
ภาพยนตร์ให้ทันสมัยด้วย มีการสร้างโรงภาพยนตร์ภายในห้างสรรพสินค้าในตัวเมืองมากมาย ซึ่ง
เป็นโรงภาพยนตร์ขนาดย่อมที่มีเทคโนโลยีระบบการฉายและระบบเสียงที่ทันสมัย ถูกออกแบบ
ให้มารองรับวีดีทัศน์วีดิทัศน์คนเมืองอย่างลงตัว พร้อมกับภาพยนตร์ฮอลลีวู้ด และในปีพุทธศักราช 2539
ในช่วงเวลานั้นธุรกิจวีดีโอเติบโต การพัฒนาของภาพยนตร์ฮอลลีวู้ด อย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน
ดังนั้นภาพยนตร์ไทยมีความพิถีพิถันในงานสร้างมากขึ้น จำนวนการสร้างภาพยนตร์ไทยลด
น้อยลงไปกว่าเดิมอย่างมาก แต่ภาพโดยรวมถือได้ว่ามีพัฒนาที่ดีขึ้นเห็นได้ชัด

ยุคที่ 6 ภาพยนตร์ไทยในฐานะสินค้าอุตสาหกรรมส่งออก (2540 – ปัจจุบัน)

เริ่มต้นของยุคนี้ ได้สร้างปรากฏการณ์ครั้งใหม่ให้กับวงการภาพยนตร์ไทย คือ ภาพยนตร์
เรื่อง 2499 อันธพาลครองเมืองที่ออกฉายในปีพุทธศักราช 2540 ทำรายได้ทุบสถิติภาพยนตร์ไทย

ทุกเรื่องที่ผ่านมา และนับตั้งแต่นั้นมาในช่วงเวลานั้นเริ่มมีภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องทำรายได้เกินกว่า 100 ล้านบาท อาทิเช่นเรื่อง สุริโยไท กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ได้ 600 ล้านบาท เรื่อง นางนาก กำกับโดย นนทรี นิมิบุตร ได้ 150 ล้านบาท เรื่องบางระจัน กำกับโดย ธนิตย์ จิตนุกูล ได้ 150 ล้านและเรื่อง มือปืน/โลก/พระ/จัน กำกับโดย ผู้กำกับโดยยุทธเลิศ สิปปภาค ได้ 120 ล้าน เป็นต้น

ทั้งนี้ในช่วงเวลานั้นรสนิยมผู้ชมเริ่มเปลี่ยนไปตามกระแสโลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นตัวกำหนด ประกอบกับมีผู้กำกับภาพยนตร์คลื่นลูกใหม่เกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะผู้กำกับสายงานโฆษณา และ มิวสิควิดีโอ ที่อยู่ในระบบสตูดิโอ แวดวงการโฆษณาและเพลงได้ก้าวเข้ามากำกับภาพยนตร์ ในขณะที่เดียวกันบริษัทค่ายเพลงที่มีชื่อเสียงในประเทศไทย อย่างบริษัท แกรมมีเอ็นเตอร์เทนเมนต์ และ บริษัทอาร์เอส 1992 โปรโมชัน จำกัด ได้เข้ามาทำธุรกิจภาพยนตร์ไทยด้วย โดยการจัดตั้งบริษัททางด้านผลิตภาพยนตร์ขึ้น เพื่อส่งเสริมและรองรับนักแสดงในสังกัดให้มีผลงานเพิ่มขึ้นจากการร้องเพลง มีการนำบุคลากรจากฝ่ายต่าง ๆ จากธุรกิจเพลงมาใช้งานดูแลเรื่องธุรกิจการใช้สื่อโฆษณาทุกรูปแบบมากระตุ้นผู้ชม และเพื่อขยายกิจการด้านบันเทิงที่ทำอยู่ ออกไปอีกสาขาหนึ่ง (วรรณิ์ สารานุกรม, 2547 : 106) ทำให้มีการผลิตภาพยนตร์ที่หลากหลายเรียกได้ว่าในช่วงต้น ๆ ของยุคนี้ถือว่าอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยมีการแข่งขันอย่างรุนแรงที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

นอกจากนี้ วงการภาพยนตร์ไทยเริ่มให้ความสนใจกับการเผยแพร่สู่สาธารณชนต่างประเทศมากขึ้น มีภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องที่สามารถไปฉายในต่างประเทศ อาจจะมีอยู่ในรูปแบบการฉายตามเวทีเทศกาลภาพยนตร์ หรือฉายในโรงภาพยนตร์ เช่น Goal Club ขวัญเรียม จันดารา เกมล้มโต๊ะ 14 ตุลา สงครามประชาชน นางนาก สตรีเหล็ก ฟ้า บางกอกแดนเจอร์ สุริโยไท ฟ้าทะเลใจ บางระจัน และต้มยำกุ้ง เป็นต้น โดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่อง ต้มยำกุ้ง สามารถทำรายได้ดีจากการฉายที่โรงภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกา ถือเป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกในประวัติศาสตร์ที่สามารถก้าวขึ้นไปในตารางอันดับภาพยนตร์ทำรายได้ (Box office)

อย่างไรก็ตาม ในปีพุทธศักราช 2560 ประเทศไทยได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเต็มรูปแบบเพื่อเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล โดยการออกพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมพุทธศักราช 2560 เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม และนวัตกรรม การลงทุน การนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งเชิงเศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึงการพัฒนากำลังคนดิจิทัลของ

ประเทศ จึงทำให้ประเทศไทยเกิดอุตสาหกรรมบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์ (Digital services and software industry) ขึ้น

อุตสาหกรรมบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์ (Digital services and software industry) หมายถึง การผลิตและการให้บริการด้านข้อมูลเนื้อหาและธุรกรรมต่าง ๆ ทางเทคโนโลยีดิจิทัล โดยครอบคลุมการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งให้ผู้คนสามารถค้าขายหรือกระจายเนื้อหาของข้อมูลได้มากขึ้นผ่านระบบออนไลน์ และด้วยการเข้าถึงโลกออนไลน์ของคนไทยที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2560 ทำให้เศรษฐกิจแพลตฟอร์ม (Platform Economy) ในประเทศไทยเติบโตและก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว มีแพลตฟอร์มหลากหลายประเภทเกิดขึ้น ก่อให้เกิดประโยชน์มากมายมหาศาล นำมาซึ่งจุดเปลี่ยนของวงการภาพยนตร์ไทยอีกครั้ง

เนื่องจากในส่วนของสื่อของภาพยนตร์ไทยและความบันเทิงต่าง ๆ แพลตฟอร์มวีดิโอออนไลน์ (Streaming) มีจุดเด่นคือ ผู้ชมทุกคนสามารถเลือกรับชมภาพยนตร์ไทย หรือ รายการบันเทิงอื่น ๆ ในเวลาที่ต้องการได้ตลอดเวลาตลอด 24 ชั่วโมง โดยรับชมได้ผ่านทุกอุปกรณ์ที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ต ในขณะที่ผู้รับชมภาพยนตร์ไทยนั้น ก็ไม่จำเป็นจะต้องเป็นคนไทยเสมอไป ในเมื่อภาพยนตร์ไทยสามารถเผยแพร่ทางแพลตฟอร์มผ่านระบบออนไลน์ ดังนั้นผู้ชมที่เป็นชาวต่างชาติทั่วโลกก็สามารถรับชมภาพยนตร์ไทยได้ หากสถานที่รับชมนั้นมีบริการอินเทอร์เน็ต ดังนั้นกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมบริการดิจิทัลและซอฟต์แวร์ เกิดช่องทางแพลตฟอร์มวีดิโอออนไลน์ (Streaming) ทำให้พฤติกรรมการบริโภคสื่อ (ภาพยนตร์ไทย) ของคนไทยเปลี่ยนไป จากเดิมที่ต้องเดินทางมาชมในโรงภาพยนตร์เท่านั้น แต่สามารถเข้ารับชมได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม การเกิดแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง (Streaming) มากมายในประเทศไทย คงไม่ใช่เพียงแค่ทำให้พฤติกรรมการบริโภคสื่อ (ภาพยนตร์ไทย) ของคนไทยเปลี่ยนไปเพียงแค่งกลุ่มเดียวเท่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยด้วย เมื่อผู้ชมเข้าโรงภาพยนตร์น้อยลง และการใช้ชีวิตบนโลกออนไลน์เพิ่มขึ้น การบริการวีดิโอสตรีมมิ่งได้รับความนิยมก็มีจำนวนมากขึ้น

ด้วยกัน ผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยก็ต้องปรับเปลี่ยนและปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในการหาทำกำไรที่ขาดหายไปในส่วนที่ผู้ชมบางส่วนเลือกที่จะเข้าโรงภาพยนตร์อีกต่อไป เช่น นำเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ก่อน พอออกจากโรงภาพยนตร์จึงขายลิขสิทธิ์ภาพยนตร์ไทยให้กับช่องทางแพลตฟอร์มที่มีชื่อเสียง แทนที่จะลงในแผ่นดีวีดีเหมือนที่เคยมีมาก่อน ซึ่งทำให้การทำธุรกิจแผ่นภาพยนตร์วีซีดี ดีวีดี ได้ล่มสลายลงในที่สุด (ไอทีซี วีเสิร์ช จำกัด ไทยแลนด์ , 2560) เนื่องจากช่องทางนี้เข้าถึงผู้ชมได้สะดวก รวดเร็วและประหยัดเวลาและงบประมาณกว่าการบันทึกลงในแผ่นวีซีดีและดีวีดี หรืออีกวิธีหนึ่งคือผู้ผลิตบางรายจับมือกับเจ้าของแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง (Streaming) เลือกที่จะเปลี่ยนมาผลิตและฉายบนช่องทางแพลตฟอร์มโดยเฉพาะ เพราะเล็งเห็นถึงปัจจัยที่สามารถทำกำไรได้มากกว่าฉายในโรงภาพยนตร์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา วงการภาพยนตร์ไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดดอย่างชัดเจน กระบวนการดำเนินงานอยู่ภายใต้อุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งต้องอาศัยงบประมาณในการลงทุนจำนวนมาก บริษัทค่ายภาพยนตร์ขนาดใหญ่ในขณะเดียวกันเพื่อตอบสนองและรองรับกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการผลิตไปพร้อม ๆ กับกระแสโลก ส่งผลให้ภาพยนตร์ไทยกลายเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่สามารถสร้างเม็ดเงินเข้าประเทศได้อย่างงดงาม
